

Розділ 2. Професійна підготовка фахівців фізичної культури та спорту

УДК 355.233.22 (477)

*Володимир Волянський,
Юрій Корнійчук,
Вадим Штома*

Планування й організація комплексних занять із вогневої та спеціальної фізичної підготовки на базовому етапі навчання курсантів вищих навчальних закладів МВС України

Національна академія внутрішніх справ (м. Київ)

Постановка наукової проблеми та її значення. Одним із головних критеріїв оцінки діяльності правоохоронних органів є своєчасне припинення протиправних посягань через правомірне застосування заходів фізично-примусового впливу, спеціальних засобів, табельної вогнепальної зброї [1; 2; 4; 9]. Показник ефективності таких дій – відсутність впливу їхніх наслідків на правоохоронців, які вступили в протистояння з правопорушниками, та громадян, задля захисту інтересів яких здійснювалися ці заходи [4; 6].

Протягом останніх п'яти років спостерігається чітка тенденція поступового зниження загального рівня володіння професійно-прикладними руховими навичками курсантами відомчих навчальних закладів і молодими офіцерами органів внутрішніх справ. Причинами такого стану справ, на наш погляд, є:

1. Недостатня кількість навчальних годин для вивчення професійно-прикладних дисциплін.
2. Відсутність єдиної системи планування й організації навчально-тренувального процесу курсантів.
3. Недосконалість навчально-методичного забезпечення.

Розв'язання поставлених проблем, особливо на етапі базової підготовки курсантів (2–4 семестри навчання), дасть змогу суттєво підвищити якісний рівень професійно-прикладної підготовленості майбутніх офіцерів органів внутрішніх справ, їхню здатність до виконання поставлених завдань з охорони громадського порядку та виконання своїх службових обов'язків.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Проблеми вдосконалення викладання навчальних дисциплін «вогнева підготовка» та «спеціальна фізична підготовка» у вищих навчальних закладах МВС України достатньо широко відображені в науково-методичних публікаціях [1; 2; 3; 4; 5; 6; 8] та нормативних документах [9; 10; 11].

Ідея використання в навчальному процесі комплексних занять із дисциплін професійно-прикладного напрямку не нова. Її практичне застосування обумовлюють загальноприйняті науково-методичні підходи до змісту навчально-тренувального процесу на різних етапах багаторічної підготовки в спорті [7], а також адаптований до них навчально-тренувальний процес курсантів протягом усього періоду навчання у вищому навчальному закладі [2; 3; 5; 10; 11].

Водночас нами помічені певні суперечності, які виникають між практикою навчального процесу й службовою діяльністю фахівців-правоохоронців та теоретичними рекомендаціями, викладеними окремими авторами й нормативними документами [1; 6; 8; 9]. Вони полягають у невідповідності кількісного наповнення навчально-тренувального процесу та контрольних нормативів для курсантів і співробітників їхнім реальним показникам та необхідним для якісного засвоєння навчального матеріалу обсягам.

Певною мірою такий стан справ обумовлений сформованим ще в 90-ті роки минулого століття кадровим потенціалом керівників та науково-педагогічного складу, які прийшли в органи внутрішніх справ зі збройних сил і військових навчальних закладів або з числа цивільних фахівців, котрі мають спеціальну підготовку з професійно-прикладних видів спорту й спортивних єдиноборств [8].

Аналіз науково-методичної літератури та нормативної бази дає можливість стверджувати, що внесення коректив до навчально-тренувального процесу курсантів на етапі базової підготовки дасть

можливість суттєво покращити кінцеві результати навчання, виокремити його професійно-прикладний напрям.

Формулювання мети й завдань дослідження. Мета роботи – сформулювати практичні рекомендації щодо планування, організації й змісту комплексних занять із вогневої та спеціальної фізичної підготовки курсантів на базовому етапі навчання, які сприятимуть суттєвому покращенню результатів навчально-тренувального процесу, а також підвищенню рівня професійно-прикладної підготовленості під час подальшого проходження служби в практичних підрозділах органів внутрішніх справ.

Завдання роботи:

1) описати оптимальний зміст комплексних занять із вогневої та спеціальної фізичної підготовки, їхні завдання;

2) визначити принципи організації комплексних занять у загальній структурі навчального процесу й професійно-прикладної підготовки курсантів;

3) розробити схеми планування комплексних занять з урахуванням реального навчального часу та згідно із загальними вимогами до навчально-тренувального процесу у фізичному вихованні та спорті.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Сучасний стан викладання навчальних дисциплін «Вогнева підготовка» та «Спеціальна фізична підготовка» характеризується наявністю певних протиріч із боку безпосередньої організації, планування й змісту навчального процесу. З одного боку, керівництво МВС і навчальних закладів постійно акцентує увагу на недостатньому рівні фізичної підготовленості та навичок володіння табельною вогнепальною зброєю курсантів і молодих офіцерів; з іншого – цей розділ підготовки правоохоронців часто носить формальний характер. Пріоритети в навчальному процесі віддаються юридичним і гуманітарним дисциплінам, а практична підготовка має залишковий, поверхневий характер.

Робота зі зброєю та спеціальними засобами потребує особливих навичок, сконцентрованості й уваги, для відпрацювання яких необхідний достатньо великий обсяг навчального часу. Такі заняття повинні проводитися регулярно та систематично. Реалізація поставлених завдань досягається на заняттях за допомогою цільового відпрацювання окремих вправ із фізичної та вогневої підготовки, під час навчально-тренувальних зборів, виїзних тренувань у тирах і на полігонах, занять у спортивних секціях, у процесі змагань зі службово-прикладних та інших видів спорту.

Аналіз сучасного практичного досвіду професійної діяльності офіцерів органів внутрішніх справ різних практичних підрозділів під час виконання ними своїх службових обов'язків та несення служби з охорони громадського порядку показує, що ефективному розв'язанню поставлених перед ними завдань сприяє впевнене володіння комплексом навичок загальноспортивної й стрілецької підготовки. Оволодіння такими навичками в необхідному обсязі можливе лише за умови наявності постійних тренувань під час навчання у вищому навчальному закладі та їх подальшому вдосконаленні в процесі подальшої служби.

Наявна система навчання як із вогневої, так і зі спеціальної фізичної підготовки, направлена більше на ознайомлення з певним обсягом розрізненого навчального матеріалу, ніж на відпрацювання й удосконалення стійких рухових навичок. Контроль засвоєння курсантом навчального матеріалу зводиться до виконання типових фізичних і стрілецьких вправ, усереднених та малоефективних прийомів єдиноборств і роботи зі спеціальними засобами. Такі напрями навчання обумовлені також і відсутністю належної спортивної бази й матеріального забезпечення навчального процесу.

У період із 2010 по 2012 рр. напрацьовано, а у 2012/2013 навчальному році застосовано систему використання комплексних занять із вогневої й спеціальної фізичної підготовки в навчально-тренувальному процесі курсантів трьох академічних груп (n=70) 2 курсу факультету громадської безпеки Навчально-наукового інституту підготовки кадрів громадської безпеки та психологічної служби Національної академії внутрішніх справ (м. Київ). Вона полягає у відпрацюванні курсантами прийомів єдиноборств і виконанні фізичних вправ при наявності в них табельної вогнепальної зброї, виконанні стрілецьких вправ та нормативів на фоні або в процесі фізичних навантажень. Такі заняття проводилися як додаткові один раз на тиждень (дві академічних годин) у третьому навчальному семестрі й, відповідно, два заняття в четвертому навчальному семестрі. Ці заняття відбувалися в контексті підготовки особового складу академії до проходження комплексної перевірки МВС України у квітні 2013 р. За результатами комплексної перевірки всі групи курсантів отримали загальні оцінки «добре» і із вогневої, і зі спеціальної фізичної підготовки, що є кращими результатами серед усього перемінного складу академії, який перевірявся.

Правильне планування навчальних занять, розподіл навчальних годин, який передбачає раціональний розподіл фізичного навантаження протягом усього семестру; високий рівень методичної й практичної підготовленості викладачів, які проводять заняття з особовим складом; наявність необхідної навчально-матеріальної бази з фізичної, вогневої підготовки та спорту надають нового імпульсу їхній змістовній складовій. Отримані результати дають підставу стверджувати про правильність обраного шляху й перспективність подальших досліджень у напрямі інтенсифікації навчального процесу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведені дослідження підтвердили наявність дієвих резервів удосконалення навчально-тренувального процесу курсантів вищих навчальних закладів МВС України, використання яких дасть змогу суттєво підвищити рівень їхньої підготовленості й створити необхідний базовий фундамент для подальшого проходження служби. Виходячи з вищевикладеного, пропонуємо:

1. Планування та розподіл навчальних годин із дисциплін «Вогнева підготовка» й «Спеціальна фізична підготовка» проводити з урахуванням позанавчальних занять і спортивно-масових заходів, дотримуючись принципів рівномірності та регулярності навантажень.

2. Рекомендувати на етапі базової підготовки курсантів (2–4 семестри навчання) не менше одного разу на тиждень проводити комплексні заняття, які включають у себе виконання вправ практичних стрільб із табельної вогнепальної зброї на фоні різних за обсягом фізичних навантажень. У четвертому семестрі навчання кількість таких занять можна збільшити до двох разів на тиждень.

3. Поступово, протягом усього періоду навчання, збільшувати кількість практичних занять із вогневої та спеціальної фізичної підготовки з 3–4 на тиждень у першому семестрі першого року навчання до 5–6 на тиждень протягом останнього року навчання

Як перспективний напрям подальших досліджень нами розглядається створення універсальних комплексів спеціальних вправ для якісної підготовки масового загалу курсантів і співробітників органів внутрішніх справ, які будуть містити в собі елементи всіх професійно-прикладних рухових якостей і вмінь, необхідних у повсякденній службовій діяльності.

Джерела та література

1. Ануфрієв М. І. Службова підготовка працівників органів внутрішніх справ : [навч.-метод. посіб.] / М. І. Ануфрієв. – К. : РВВ. МВС України, 2003. – 440 с.
2. Будагянц Г. Н. Огневая подготовка. Пути повышения профессионального мастерства : учеб. пособие / Г. Н. Будагянц [и др.]. – Луганск : РИО ЛАВД, 2005. – 518 с.
3. Євтушов Ф. М. Вдосконалення процесу формування професійно-прикладних рухових навичок курсантів I курсу вищих навчальних закладів МВС України / Ф. М. Євтушов // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Шевченка. – 2012. – Вип. 102. Т. II. – С. 166–168.
4. Закорко І. П. Боевая подготовка сотрудников органов внутренних дел Украины: проблемы и перспективы / И. П. Закорко // Физическое воспитание студентов : науч. журн. – 2010. – №1. – С. 49–51.
5. Закорко І. П. Планирование и организация занятий профессионально-прикладного направления в системе учебного процесса и служебной подготовки курсантов вузов МВД Украины / И. П. Закорко, А. Н. Калюк // Актуальні проблеми фізичного виховання студентів в сучасних умовах : матеріали Регіон. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 2013. – С. 129–133.
6. Компанієць Ю. А. Аналіз стану системи фізичної підготовки майбутніх правоохоронців та перспективні напрями її вдосконалення / Ю. А. Компанієць // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2012. – № 9. – С. 48–52.
7. Платонов В. Н. Периодизация спортивной тренировки. Общая теория и её практическое применение / Владимир Николаевич Платонов. – Киев : Олимп. лит., 2013. – 624 с.
8. Фізична підготовка викладацького складу вищих навчальних закладів МВС України : навч.-метод. посіб. / [С. І. Жевага, К. В. Пронтенко, С. М. Безпалій та ін.] – Житомир : ЖВІ НАУ, 2013. – 232 с.
9. Наказ МВС України № 318 від 13.04.2012. «Про затвердження Положення з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України». – К. : РВВ МВС України, 2012. – 37 с.
10. Навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» [Електронний ресурс] / І. П. Закорко, О. В. Журавель, Ю. В. Логвиненко, А. О. Алексеєнко. – К. : НАВС, 2012. – 124 с. – Режим доступу : <http://fizo.org.ua>, сторінка «методична робота».
11. Робоча програма навчальної дисципліни «спеціальна фізична підготовка» для курсантів 2 курсу. [Електронний ресурс] / І. П. Закорко, О. В. Журавель, Ю. В. Логвиненко, А. О. Алексеєнко. – К. : НАВС, 2012. – 124 с. – Режим доступу : <http://fizo.org.ua>, сторінка «методична робота».

Анотації

Оптимізація силових структур нашої держави потребує підвищення вимог до рівня підготовленості співробітників органів внутрішніх справ. При цьому особливу увагу слід приділяти результатам практичного

навчання у відомчих вищих навчальних закладах, а саме: рівню фізичної підготовленості випускників, їхнім знанням і практичним навикам застосування табельної вогнепальної зброї та спеціальних засобів, умінням діяти в умовах реальних протистоянь із правопорушниками.

Проведені дослідження підтверджують, що запровадження в навчальний процес комплексних занять із вогневої та спеціальної фізичної підготовки, обґрунтування й розробка універсальних багатофункціональних вправ і практичних тестових завдань для визначення рівня професійно-прикладної підготовленості курсантів на різних етапах навчання є одним із перспективних напрямів удосконалення системи бойової підготовки курсантів і співробітників практичних підрозділів органів внутрішніх справ.

Ключові слова: комплексні заняття, вогнева підготовка, спеціальна фізична підготовка, система бойової підготовки.

Владимир Волянский, Юрий Корнийчук, Вадим Штома. Планирование и организация комплексных занятий по огневой и специальной физической подготовке на базовом этапе обучения курсантов высших учебных заведений МВД Украины. В процессе оптимизации силовых структур нашей страны возникает естественная необходимость повышения требований к уровню подготовленности сотрудников органов внутренних дел. Особое внимание уделяется результатам обучения в ведомственных высших учебных заведениях, а конкретно: уровню физической подготовленности выпускников, их практическим навыкам и теоретическим знаниям по применению табельного оружия и специальных средств, умениям действовать в условиях реальных противостояний с правонарушителями.

Проведенные исследования подтверждают, что внедрение в учебный процесс комплексных занятий по огневой и специальной физической подготовке, обоснование и разработка условий универсальных, многофункциональных упражнений и практических тестовых заданий для определения уровня профессионально-прикладной подготовленности курсантов на разных этапах обучения является одним из перспективных направлений совершенствования боевой подготовки курсантов и сотрудников практических подразделений органов внутренних дел.

Ключевые слова: комплексные занятия, огневая подготовка, специальная физическая подготовка, система боевой подготовки.

Vladumir Volyanskiy, Yuriy Korniychuk, Vadum Shtoma. Planning and Organization of Integrated Studies on Shooting and Special Physical Training at the Stage of Basic part of the Study of Cadets of Higher Educational Institutions of MIA of Ukraine. In the process of optimizing the power structures of our country naturally arises need to improve the requirements for the preparedness of law enforcement officers. Special attention is paid to learning results in departmental institutions of higher education, and specifically, the level of physical preparedness of graduates, their practical skills and theoretical knowledge on the use of weapons and special means, skills to operate in a real confrontation with offenders.

Our research has confirmed that the introduction to the learning process of integrated studies on shooting and special physical training, substantiation and development of conditions of universal, multi-functional exercises and practical test items for determining the level of professional preparedness of cadets applied at different stages of learning, is one of the most promising ways to improve combat training of cadets and officers of the practical subdivisions of Internal Affairs.

Key words: integrated studies, shooting, physical training, combat training system.